

УДК 330

Вознюк Ю. - ст. гр. РТ-21

Тернопільський державний технічний університет імені Івана Пулюя

БЕЗРОБІТТЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЯВИЩЕ

Науковий керівник: к.е.н., доц. Ціх Г.В.

За даними ООН сьогодні в світі кожен третій працездатний не має роботи взагалі або має випадковий чи сезонний заробіток. Тому безробіття є центральною соціальною проблемою сучасного суспільства.

Сутність безробіття полягає в тому, що це не випадкове, а закономірне явище, породжене процесом нагромадження капіталу в умовах ринкової економіки, заснованої на приватній власності на засоби виробництва. Ринкова економіка за таких умов неминуче породжує безробіття, водночас останнє є неодмінною умовою її нормального функціонування.

Нагромадження капіталу завжди супроводжується науково-технічним прогресом (НТП). А це означає, що в міру розвитку технічного прогресу, відносна потреба в робочій силі зменшується. В умовах НТП додатковий капітал, утворений в процесі нагромадження, притягує все менше і менше робітників порівняно зі своєю величиною. З іншого боку, старий капітал, який періодично відтворюється в новій технічній будові, відштовхує все більше і більше робітників, що раніше були ним зайняті. Це неминуче веде до виникнення надлишку робочої сили порівняно з капіталом, що застосовується. Цей надлишок і утворює так звану промислову резервну армію праці, тобто безробіття.

Рівень безробіття – це відношення кількості офіційно зареєстрованих повністю безробітних до кількості працездатного населення:

$$Рб = (Кб/Кп) * 100 \%,$$

де Рб – рівень безробіття; Кб – кількість безробітних; Кп – кількість працездатного населення.

Недоліком цього показника, з одного боку, є те, що часткова зайнятість, а також не включення до нього тих, хто втратив надію на отримання роботи, знижує фактичний рівень. Це, зокрема, стосується сучасної України, де майже кожен другий робітник працює неповний робочий день, знаходиться у вимушеній відпустці, але офіційно не зареєстрований у службі зайнятості як безробітний. З іншого боку, приховування інформації про зайнятість у тіньовій економіці завищує показник рівня безробіття.

Англійський економіст Т.Мальтус у своїй праці “Досвід про закон народонаселення” доводить, що людство на планеті розмножується в геометричній, а виробництво засобів існування зростає в арифметичній прогресії. Тому, з часом, певна частина людей залишається без засобів існування, тобто стає абсолютно надлишковою, що передбачає необхідність регулювання їх кількості. Насправді ж “надлишок” працездатного населення є відносним, тобто, воно є надлишком лише по відношенню до потреб самозростання капіталу. Там, де суспільне виробництво підпорядковане не потребам капіталу, а працює на благо людей, там не існує “надлишку” робочої сили і зникає таке соціальне явище.

Станом на 01 січня 2007 року в Україні було зареєстровано 800 тисяч безробітних і водночас майже 170,5 тисячі вакансій. У нашій державі сьогодні найбільші проблеми на ринку праці існують з працевлаштуванням сільського населення, людей з фізичними вадами і особливо молоді. Рівень безробіття в 2006 році знизився до 6 відсотків і він є меншим, ніж у найрозвиненіших країнах Євросоюзу (Німеччина, Франція, Іспанія).